

CAP. VII.
De Philologia Sacra.

§. I.

Differuimus jam pro scopo nostro de *Philologia profana*: nunc ad sacram progrediemur, quam a *profana* sejungimus, tum ob lingvas & res, quas tractat, sacras, tum ob usum, quem in sacra theologia præstat.

§. 2.

Partes hujus tres constitui possunt: **PRIMA**, lingvarum, quibus sacer codex exaratus est, item idiotismorum lingvæ Hebraicæ & Græcæ notitiam complectitur: **SECUNDA**, historiam divisionis & partium sacri codicis, integritatis fontium Hebræorum, interpretationis, ac versionum ejus in alias lingvas, variantium in his lectionum, Cabbalæ & similium, quæ in doctis commentariis sacrae scripturæ passim annotari solent, continet: **TERTIA**, historiam rituum & ceremoniarum, quarum

quarum vel in sacris literis mentio, vel ad illas fit allusio, tractat.

§. 3.

Quod *lingvas* primum attinet *sacras*, duæ sunt præcipuæ, ante alias philologiæ hujus & sacre Theologiæ cultori, cognitu necessariæ; *Hebræam* puta & *Græcam*, quibus V. & N. Testamentum exaratum est. Ad Hebræam aliqui referunt *Chaldeam*, quippe dialecto tantum ab illa differentem, & quæ etiam capita quædam in Daniele & Esra exarata sunt. Ad stylum Hebraicum intelligendum, post proprietatem dictionum ex lexicis petitam, *D. Salom. Glasfii Philologia Sacra* adprime inservit. His subjungunt aliqui Syriacam, Arabicam, Samaritanam & alias orientales, quæ ob paraphrases & versiones Bibliorum *πολυγλώττων*, & Rabbino- rum lectionem utiles censentur. Sed illæ parem cum Hebræa necessitatem non habent. *Græcæ* tamen linguæ peritia omnino opus est, partim ad LXXviralem

lem V. Testamenti interpretationem, partim ad N. Testamenti stylum, qui a profana Græcitate indole in multis differt, rectius intelligendum. v. *B. Gerhardi Method. Stud. Theolog. c. 2. 3. 4.* *Thomæ Gatakeri Dissertat. de N. Testam. Stylo*, qua *Sebast. Pfocheni de Lingvæ Græc. N. Testamenti Puritate* sententiam examinat: *Dan. Heinsii Sacr. Exercit. in N. Testam. Jo. Croii Sacr. & Histor. observ. in N. Fædus, Salmasii de Hellenistica* commentar. *Jo. Vorstii Philolog. sacr. & alios.*

§. 4.

In *lingvæ Hebraicæ studio*, si quis supra vulgus proficere gestit, adjungi debet *Chaldaicum, Rabbinicum, Mesorethbicum, & Talmudicum*: quanquam hoc sit paucorum, & non nisi memoria & ingenio valentium singulari.

§. 5.

Chaldaicum, non tantum ad *Danielis & Esræ* lectionem, sed maxime ad *Tar-*

Targumim sive paraphrasēs Chaldaicas intelligendas necessarium est. Quorum auctores præcipui sunt Onkelos & Jonathan: quorum ille quinque libros Moſis; hic Prophetas interpretatus est; Onkeli Paraphrasin Chaldaicam *Paulus Fagius* Latine vertit atque annotationibus illustravit. *Johannes Mercerus, Professor Regius*, Lutetiis duodecim Prophetas minores chaldaice, cum versione Latina & notis, Parisiis anno 1557. publicavit. vid. *Hottingeri Thesaur. Philolog. libr. 1. c. 3. sect. 1.*

§. 6.

Studium Rabbincum, non nisi fundamentis in Hebraica & Chaldæa lingua bene jactis, inchoandum, ac non sine præceptore perito tractandum est, qui commentatores Biblicos præcipue interpretari norit. conf. *Buxtorſii Bibliothec. Rabb.*

§. 7.

Inde ad *studium Masoreticum* progre-

grediendum, ut quid Hebræorum critica in versibus, vocibus & literis sacri codicis numerandis, & varietate ejus notanda, præsterit, sciatur. Hanc *Jo. Buxtorfius* in *Tiberiade*, sive commentario Masorethico triplici, historico, didactico, & Critico, & *Brianus Waltonus* in *Prolegom. Bibl. Polygl. c. VIII.* exposuerunt. Cui concordantiæ Hebraicæ ejusdem Buxtorffii jungendæ sunt, ut loca scripturæ in Masora sine libri mentione, adducta, inveniri queant.

§. 8.

Studium Talmudicum, quod difficilius est, ultimo loco tractari debet. Quid in eo contineatur, *J. Buxtorfius* in *tractatu de abbreviaturis Hebraicis* exponit. Illud vero duplex esse, constat; Hierosolymitanum & Babylo-
nicum; illud collegit R. Jochanan anno Chr. 230. quod Cracoviæ excusum est; Hoc (Babylo-
nicum) a diversis Rabbini-
L abso-

absolutum est. Utrique intelligendo
Lexicon Chaldaico - Talmudico - Rab-
binicum Buxtorffii inservit. Confer
*Cass. Scioppii Diatribam de compendio-
sa & facili linguam Hebraeam & Chal-
daeam condiscendi ratione.*

§. 9.

ALTERAM *Philologia sacræ partem*
diximus *supra* §. 2. consistere in historia
divisionis & partium codicis sacri, in-
tegritatis fontium, versionum &c. De
his agunt *Hottingerus in Thesauro Phi-
lolog. Glassius in Philolog. sacr. Maye-
rus de Partitione s. cod. Petr. Dan. Hue-
rtius de interpretatione libr. 2. & multi alii,*
qui ab his laudantur. Inter nostrates
Theologos *B. D. Calovius in Critico
sacro Biblico,* & qui adhuc Ecclesiæ
Evang. bono vivit, *venerandus D. Kort-
holtus de variis Scriptura s. Editionibus,*
tractatu Kiloni edito. His addi mere-
tur *Briani Waltoni Apparatus Philo-
log. Bibliis Polyglottis tom. I. præmis-
sus,* lectuque omnino dignissimus. Cab-
balana

balam *Reuchlinus* primum, post eum multi alii exposuerunt. v. *Hottingeri Thesaur. Philolog. t. 1. c. 3. sect. 5.*

S. 10.

TERTIA pars sequitur, quam doctrinam rituum & ceremoniarum apud Hebræos imprimis usitatarum, completi affirmavimus. Huc pertinent scriptores, qui vel commentarios eruditos in sacrum codicem adornarunt, in *Poli Synopsi Biblior. Critic. allegati*; vel res Hebræorum ecclesiasticas & civiles tradiderunt: ut *Buxtorfius in Synagoga Judaica*, *Geierus de luctu Ebræorum*, *Carolus Sigonius de Republ. Hebr.* *Cornelius Bertramus de Politia judaica*, *Petr. Cuneus de Republ. Hebræorum*, *Petrus Galatinus de Arcanis Cathol. veritatis*, quæ ex libro *Martini Raymundi*, quam vocat, *Pugione fidei*, desumpta sunt, *Schickardus de jur. Regio*, cum celeberrimi nostri *D. Carpzovii Annotat. Seldenus de Dis Syris*, de *Synedriis*, de *jure N. & G. juxta disciplinam Ebræorum*,

L 2

rum,

rum, Dietericus in *Annotat. Bibl. Spenserus de LL. Ebraeorum Ritualibus*, & plures alii recentes scriptores passim obvi.

SECTIO VI.

De altiorum, quæ dicuntur, Facultatum Studiis.

CAP. I.

De Præparatione ad Studium Medicum.

§. 1.

Penitiores Physicæ & Matheseos cognitionem, ad studium hocce feliciter excolendum & absolvendum, requiri, ex iis, quæ supra de illis disciplinis disseruimus, constare potest.

§. 2.

Deinde cum principes medicorum Hippocrates & Galenus Græce scripserint, & vocabula artis medicæ, quibus vel morbos, vel medicamenta, vel res etiam unde illa præparantur, designari solent, pleraque Græcæ sint originis; ad-